

Az építési termékek megfelelőség igazolásának gyakran feltett kérdései *természetes anyagok és egyedi termékek*

A 89/106/EGK számú „Építési termék irányelv” – a biztonság egységes szintjének érdekében – az építményekkel szemben **hat alapvető követelményt** támaszt. Ezek a következők: a mechanikai szilárdság és állékonyság; a tűzbiztonság; a higiénia, egészség- és környezetvédelem; a használati biztonság; a zajvédelem; az energiatakarékosság és hővédelem. Az egyes építési termékre vonatkozó alapvető követelmények az építményekben betöltött szerepből következnek, milyen módon járul hozzá az adott termék az építmény alapvető követelményeinek teljesítéséhez.

Egy építési termék akkor alkalmas építési célra, ha a gyártó utasításainak és az építészműszaki terveknek megfelelő, szakszerű beépítést követően, a termék teljes tervezett élettartama alatt, rendeltetésszerű használat és előírt karbantartás mellett, az építmény – amelybe a termék beépítésre kerül – kielégíti az alapvető követelményeket.

Az **építési termék fogalmkörébe tartozik** minden olyan anyag, szerkezet, berendezés vagy több, különböző részből összeállított elem, amelyet azért állítanak elő, hogy építményekbe állandó jelleggel beépítsék. Fontos megjegyezni, hogy az építési termékek az építmény alkotó részévé válnak. Amennyiben a felhasználás módja nem ilyen, akkor nem tekintjük az adott terméket építési terméknek (beépített bútor, falfestékek). Az építési termékekre vonatkozó konkrét és részletes termékkövetelmények áttételesen származtathatók az építményre vonatkozó, általánosságban megfogalmazott alapvető követelményekből, és az építési termékre kidolgozott műszaki specifikációban jelennek meg.

Az építési termékek szabad forgalmazása, és a biztonság egységesen magas szintje érdekében, az építési termékek csak **megfelelőségigazolással** hozhatók forgalomba. Ezt – összhangban az Építési termék irányelvvel – nem csak a három minisztérium közös rendelete¹, hanem a 2004. évi XXII. törvénnyel módosított Étv². is egyértelműen rögzíti.

Az Étv. 41. §-ának (1) és (2) bekezdései szerint:

¹ Az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelőség-igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályait a 3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet, a továbbiakban: együttes rendelet

² Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

Építési célra anyagot, készterméket és berendezést csak a külön jogszabályban meghatározott megfelelőség-igazolással lehet forgalomba hozni vagy beépíteni.

A megfelelőség-igazolás annak írásos megerősítése, hogy az építési célú termék a tervezett felhasználásra alkalmas, vagyis kielégíti a rá vonatkozó

- a) honosított harmonizált európai szabványban, vagy
- b) európai műszaki engedélyben,
- c) ezek hiányában egyéb nemzeti műszaki specifikációban (nemzeti szabványban vagy építőipari műszaki engedélyben), valamint
- d) egyedi (nem sorozatban gyártott) termék esetén a gyártási tervdokumentációban előírt követelményeket.

Az előzőekből megállapítható, hogy az Európai Unió Építési termék irányelve egységesen vonatkozik bármely építménybe beépített, bármely építési termékre. Az építési termékek között nem tesz különbséget abból a szempontból, hogy újonnan gyártott ipari termékekről, vagy természetes építőanyagról, illetve bontott termékekről van-e szó.

Logikus, hogy a kész építmény biztonsága és a beépített termékek építési célra való alkalmassága nem függhet az építési termékek származásától. Ha az épület helyi vagy természetes anyagokból épül, akkor sem engedhető meg, hogy biztonsági kockázatot jelentsen, és összedőljön vagy hirtelen leégjen és ezzel szomszédos épületeket is veszélyeztessen. Az építőanyag megfelelőségének elbírálását nem lehet a laikus építetőre bízni. Azt is szem előtt kell tartani, hogy a tömegesen, alkalmatlan anyagokból felépített házak javítási költségei a társadalmi hatások miatt a gyakorlatban nem a magánszemély építetőket, hanem a költségvetést terhelik (pl. martinsalagos házak).

A **természetes építőanyagok** általában nem szabványosított termékek. Legfeljebb a különböző faanyagokra léteznek szabványok, de pl. a deszka- vagy zsindefedésre illetve, a vályogszerkezetekre nem. Ebből következik, hogy – más, nem szabványosított építési termékekhez hasonlóan – a természetes anyagok építési célú alkalmazása esetében sem lehet eltekinteni a szabványt pótló építőipari műszaki engedély (ÉME) [vagy az európai műszaki engedély (ETA)] kidolgoztatásától. Ettől legfeljebb egy esetben lehet eltérni, a nem sorozatban gyártott, egyedi termék esetén [lásd az Étv. 41. § (2) bekezdés d) pontját, és az együttes rendelet 9 §-ának (4) bekezdését]. Ekkor a konkrét és részletes gyártmánytervet lehet egyedi műszaki specifikációnak tekinteni.

Ilyen esetben az erre a feladatra jogosultsággal rendelkező tervezőnek kell pontosan és részletesen meghatározni a felhasználandó anyag elvárt tulajdonságait, a szállítás, az előkészítés, a tárolás és a beépítés feltételeit, az alkalmazás műszaki megoldását és a felhasznált anyagok és/vagy a késztermék megfelelősége (minősége) ellenőrzésének módját, - a körülmények és az alkalmazott szerkezetnek megfelelő részletességgel. A tervezőnek tehát, felelősséget kell vállalnia a természetes építőanyagra vonatkozó részletes, egyedi műszaki specifikáció teljességéért és szakszerűségéért is.

Az egyedi termék fogalmát az Építési termék irányelvhez kiadott „M” jelű magyarázó irat (Guidance Paper) tartalmazza: az egy, konkrétan meghatározott építési helyszínrre tervezett, az esetleg speciális körülményeket figyelembe véve tervezett és gyártott terméket vagy termékeket tekintjük egyedi terméknek.

Egyedi terméknek tekinthető pl. az épülethez felhasznált vályog, ha az építendő épülethez a konkrét építési telken belül termelik ki (pl. alapárokból, pincegödörből stb.). Ebben az esetben azonban, a tervezőnek a szokásos engedélyezési tervnél részletesebb módon, úgy kell dokumentálnia a vályogfal anyagára vonatkozó követelményeket, vizsgálatokat, alkalmazási-beépítési feltételeket, ahogyan az egy hasonló szerkezetre egyébként kidolgozandó, egyedi műszaki specifikációban szükséges lenne. Ha a vályog kitermelése nem a saját telken belül, hanem pl. a település külterületén történik, és az építőanyag más épületekhez is felhasználható akkor a téglát nem minősíthető egyedi terméknek. Ebben az esetben a vályogtégla készítőjének egyedi műszaki specifikációt kell kidolgoztatnia az anyagra (ÉME, esetleg ETA). Bármely épülethez akkor használható fel az építőanyag, ha a szállító az egyedi műszaki specifikáció szerint elvégzett vizsgálatok alapján, megfelelőség-igazolást mellékel a termékhez. A megfelelőség igazolása az együttes rendelet 9.§ (4) bekezdése szerint: „Építési termék egyedi (nem sorozat) gyártása esetén elegendő a 4. számú melléklet 2. ii) pontjának harmadik lehetősége szerinti szállítói megfelelőségi nyilatkozatban a termék egyedi műszaki specifikációjának való megfelelőséget igazolni.”

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a saját telken kívüli anyagkitermelés engedélyköteles (területileg illetékes szakhatóság: bányakapitányság stb.). Meg kell oldani a kitermelésbe vont terület utólagos helyreállítását, rekultivációját is.

Az építési termék meghatározásából következik, hogy az építés helyszínén, a tényleges kivitelezési, szerelési munka során létrejövő végleges szerkezetrészek, illetve maga a kész építmény nem tartozik az építési termékek körébe. Az építési termék gyártójának,

szállítójának felelőssége tehát a termékre, annak építési célú alkalmasságára vonatkozik, nem pedig a kivitelezés eredményeképp létrejövő szerkezetre, illetve építményre. A kivitelezés folyamatáért és a kész épületért a felelős műszaki vezetőnek kell helytállnia. Így pl. egy vályogfal szakszerű megépítése is az ő felelősségi körébe tartozik, és a használatbavételi eljárás során adott felelős műszaki vezetői nyilatkozat tulajdonképpen a kész építményre vonatkozik. A felelős műszaki vezető dolga azonban az is, hogy ügyeljen arra, hogy az épületbe csak megfelelőség-igazolással rendelkező, építési célra alkalmas építési termékeket építsenek be.

A természetes építőanyagokra kifejtett, előbbi gondolatmenet hasonló módon vonatkozik a **bontott építőanyagokra** is. Így például, ha valaki egy régi ház bontott fagerendáit beépíti a tetőszerkezetbe, értelemszerűen faanyagvédelmi szakértővel kell, hogy ellenőriztesse, nem gomba- vagy rovarfertőzött-e a faanyag. Ha ezt elmulasztja, részben a tető megroggyanását idézheti elő néhány év múlva, továbbá előfordulhat, hogy az új, eredetileg egészséges faanyagok is károsodnak. A bontott és újrahaznosított építőanyagoknak is ugyanúgy alkalmasnak kell lennie építési célra, mint az építőipar által gyártott új terméknek, és a bontott építőanyag felhasználásával készült épületnek is ki kell elégítenie az építményre előírt alapvető követelményeket. Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 13.§ (4) bekezdés szerint: „A felelős műszaki vezető - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - az építési munkaterületről származó természetes építőanyagok és a bontott építési termékek - szükség szerint szakértővel történő - vizsgálatát követően dönt azok kezeléséről, építési célra való megfelelőségéről, ismételt felhasználhatóságáról, beépíthetőségéről. Döntését az építési naplóba be kell jegyeznie.”

Műemlék épületek és szép régi házak felújításánál elvárás egyedi, vagy korhű anyagok és szerkezetek beépítése. Mivel minden esetben egy konkrét meglévő épületbe meghatározott követelmények szerint kerülnek kiválasztásra vagy tervezésre az egyes felhasznált építőanyagok vagy épületszerkezetek (pl. ablakok), ezek szinte mindig egyedileg legyártott különleges termékek, amelyek egyedi terméknek tekinthetőek. Nem zárja ki azonban ez, hogy készen kapható sorozatban gyártott építőanyagokat is felhasználjanak, ezeknek természetesen rendelkezni kell az együttes rendeletben meghatározott megfelelőségigazolással.

Az építési engedélyezési eljárást és az egyes termékek megfelelőség igazolását nem szabad összekeverni. Amíg a gyártó vagy a forgalmazó a termék megfelelőségéről kell nyilatkozzon,

az építési engedélyezési eljárásban a tervezett építményt kell vizsgálni, hogy a vonatkozó jogszabályoknak megfelel-e. Abban az esetben, ha az építményt a hagyományostól eltérő, olyan építőanyagok felhasználásával tervezik megépíteni, amelyekre vonatkozóan nem rendelkezünk tapasztalatokkal az építésügyi hatóság kérheti az építmény állékonyságának, vagy a tűzvédelmi előírásoknak való megfelelés igazolását. Ezek az igazolások lehetnek számítások vagy mérési eredmények is. Építési rendszerek esetében a rendszerre készített műszaki specifikáció és a kezdeti típusvizsgálat is tartalmazhatja.